

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 20 października 2016 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Własność przemysłowa i handlowa — Prawo autorskie i prawa pokrewne — Dyrektywa 93/98/EWG — Artykuł 10 ust. 2 — Czas ochrony — Brak przywrócenia ochrony wskutek konwencji berneńskiej

W sprawie C-169/15

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Benelux Gerechtshof (trybunał sprawiedliwości Beneluksu) postanowieniem z dnia 27 marca 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 13 kwietnia 2015 r., w postępowaniu:

Montis Design BV

przeciwko

Goossens Meubelen BV,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: L. Bay Larsen, prezes izby, M. Vilaras, J. Malenovský (sprawozdawca), M. Safjan i D. Šváby, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Campos Sánchez-Bordona,

sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 marca 2016 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Montis Design BV przez F. Berndsena oraz C. Van Vlokhovena, advocaten,
- w imieniu Goossens Meubelen BV przez M. Scheltemę, S. Kingmę oraz P. Lodestijna, advocaten,
- w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandesą oraz T. Rendasa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez P. Loewenthala oraz J. Samnaddę, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 31 maja 2016 r.,

* Język postępowania: niderlandzki.

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 10 ust. 2 i art. 13 ust. 1 dyrektywy Rady 93/98/EWG z dnia 29 października 1993 r. w sprawie harmonizacji czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych (Dz.U. 1993, L 290, s. 9).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy spółką Montis Design BV (zwaną dalej „Montis”) a spółką Goossens Meubelen BV (zwaną dalej „Goossens”) w przedmiocie potencjalnego naruszenia przez Goossens przysługującego Montis prawa autorskiego do wzorów mebli do siedzenia „Charly” i „Chaplin”.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

Konwencja berneńska

- 3 Artykuł 5 ust. 2 Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych (akt paryski z dnia 24 lipca 1971 r.), w brzmieniu uwzględniającym zmiany z dnia 28 lipca 1979 r. (zwanej dalej „konwencją berneńską”), stanowi:

„Korzystanie z tych praw i ich wykonywanie nie wymaga spełnienia żadnych formalności; korzystanie i wykonywanie tych praw nie jest uzależnione od istnienia ochrony w państwie pochodzenia dzieła. A zatem, poza postanowieniami niniejszej konwencji, zakres ochrony, jak też środki jej dochodzenia, zapewnione autorowi w celu ochrony jego praw, są normowane wyłącznie przez ustawodawstwo państwa, w którym żąda się ochrony”.

Porozumienia WTO i TRIPS

- 4 Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (zwane dalej „TRIPS”) zostało podpisane w dniu 15 kwietnia 1994 r. w Marrakeszu. Traktat ten, który stanowi załącznik nr 1C do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (zwanego dalej „porozumieniem WTO”), został przyjęty decyzją Rady 94/800/WE z dnia 22 grudnia 1994 r. dotyczącą zawarcia w imieniu Wspólnoty Europejskiej w dziedzinach wchodzących w zakres jej kompetencji, porozumień, będących wynikiem negocjacji wielostronnych w ramach Rundy Urugwajskiej (1986–1994) (Dz.U. 1994, L 336, s. 1).
- 5 Porozumienie WTO i porozumienie TRIPS weszły w życie w dniu 1 stycznia 1995 r. Jednakże zgodnie z art. 65 ust. 1 porozumienia TRIPS członkowie Światowej Organizacji Handlu (WTO) nie byli zobowiązani do stosowania postanowień tego porozumienia przed upływem ogólnego okresu jednego roku następującego po dacie wejścia w życie porozumienia WTO, czyli przed dniem 1 stycznia 1996 r.
- 6 Artykuł 9 ust. 1 porozumienia TRIPS stanowi:

„Członkowie [WTO] zastosują się do artykułów 1–21 konwencji berneńskiej (1971) oraz załącznika do niej [...]”.

Prawo Unii

Dyrektywa 93/98

- 7 Motyw 27 dyrektywy 93/98 brzmiał:

„Poszanowanie praw nabytych i uwzględnianie słuszných oczekiwań jest częścią wspólnotowego porządku prawnego; państwa członkowskie mogą przewidzieć w szczególności, iż w określonych okolicznościach prawo autorskie i prawa pokrewne, którym przywraca się moc prawną na mocy niniejszej dyrektywy, nie zobowiązują do opłaty osób, które w dobrej wierze korzystały z utworów w czasie, gdy takie utwory były własnością publiczną”.

- 8 Artykuł 1 ust. 1 tej dyrektywy stanowił:

„Prawa autora utworu literackiego lub artystycznego w rozumieniu art. 2 konwencji berneńskiej podlegają ochronie w okresie życia autora i przez okres 70 lat po dniu jego śmierci, niezależnie od daty zgodnego z prawem publicznego udostępnienia utworu”.

- 9 Artykuł 10 ust. 2 i 3 wspomnianej dyrektywy stanowił:

„2. Czas ochrony przewidziany w niniejszej dyrektywie ma zastosowanie do wszystkich utworów i przedmiotów, które podlegają ochronie w co najmniej jednym państwie członkowskim w dniu określonym w art. 13 ust. 1, na podstawie przepisów krajowych dotyczących prawa autorskiego lub praw pokrewnych, lub które w tym czasie spełniają kryteria ochrony przewidziane w dyrektywie 92/100/EWG.

3. Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla wszelkich działań polegających na korzystaniu z utworu, które miały miejsce przed dniem określonym w art. 13 ust. 1. Państwa członkowskie przyjmują niezbędne przepisy, w szczególności w celu ochrony praw nabytych osób trzecich”.

- 10 Artykuł 13 ust. 1 tejże dyrektywy przewidywał:

„Państwa członkowskie wprowadzą w życie przed dniem 1 lipca 1995 r. przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania przepisów art. 1–11 niniejszej dyrektywy”.

Dyrektywa 92/100

- 11 Artykuł 2 ust. 3 dyrektywy Rady 92/100/EWG z dnia 19 listopada 1992 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (Dz.U. 1992, L 346, s. 61) stanowił:

„Najem i użyczenie budynków i dzieł sztuki użytkowej nie stanowi przedmiotu niniejszej dyrektywy”.

Prawo Beneluksu

- 12 Jednolita ustawa Beneluksu w sprawie wzorów, której brzmienie zostało ustalone konwencją z dnia 25 października 1966 r. (*Tractatenblad* 1966, nr 292, s. 3) (zwana dalej „jednolitą ustawą”), weszła w życie w dniu 1 stycznia 1975 r. Zgodnie z art. 12 tej ustawy rejestracja zgłoszenia wzoru obowiązuje przez pięć lat począwszy od daty zgłoszenia.

13 Artykuł 21 jednolitej ustawy przewidywał:

„1. Wzór o wyróżniającym się charakterze artystycznym może być chroniony jednocześnie tą ustawą i ustawami dotyczącymi prawa autorskiego, jeśli spełnione są przesłanki stosowania obu tych regulacji.

[...]

3. Unieważnienie zgłoszenia wzoru o wyróżniającym się charakterze artystycznym lub wygaśnięcie prawa wyłącznego wynikającego ze zgłoszenia takiego wzoru skutkuje jednoczesnym wygaśnięciem prawa autorskiego do tego wzoru, pod warunkiem że oba rodzaje praw należą do tego samego podmiotu; wygaśnięcie to nie nastąpi jednakże, jeśli uprawniony ze wzoru złoży zgodnie z art. 24 specjalne oświadczenie w celu zachowania swojego prawa autorskiego”.

14 Artykuł 24 ust. 1 i 2 tej ustawy stanowił:

„1. Oświadczenie, o którym mowa w art. 21 [ust. 3], należy złożyć w formie i wraz z uiszczeniem opłaty określonej w rozporządzeniu wykonawczym w ciągu roku poprzedzającego wygaśnięcie wyłącznego prawa do wzoru [...].

2. Oświadczenie zostaje zarejestrowane, a rejestracja opublikowana”.

15 Uzasadnienie dotyczące konwencji i jednolitej ustawy Beneluksu w sprawie wzorów stanowi:

„Artykuł 21

[...] [Ustęp 3] zmierza do pogodzenia wymogów pewności prawa i możliwości kumulowania obu rodzajów ochrony. Jest pożądane bowiem, by rejestr przedstawiał możliwie najpełniejszy przegląd chronionych wzorów.

W tym celu [ustęp ten] przewiduje obowiązek złożenia przez twórcę, który uznał za użyteczne uzyskanie ochrony także poprzez zgłoszenie wzoru, specjalnego oświadczenia, co do zasady zanim wygaśnie prawo do wzoru. W celu zagwarantowania bezpieczeństwa publicznego wydawało się nieodzowne wprowadzenie dość surowej sankcji w razie braku takiego oświadczenia; niezadeklarowane prawo autorskie przestaje przysługiwać w tym samym czasie co prawo do wzoru, z którym było łączone [...].

Artykuł 24

Co do zasady oświadczenie powinno zostać złożone, zanim prawo do wzoru przestanie przysługiwać.

[...]”.

16 Punkt U protokołu dotyczącego zmiany jednolitej ustawy Beneluksu w sprawie wzorów, który został sporządzony w Brukseli w dniu 20 czerwca 2002 r. i wszedł w życie w dniu 1 grudnia 2003 r., przewiduje:

„Rozdział II, zatytułowany »Wzory o wyróżniającym się charakterze artystycznym«, zostaje zmieniony następująco:

[...]

2. Uchyla się art. 21 i 24.

[...]”.

- 17 Wspólny komentarz rządów państw Beneluksu odnoszący się do protokołu z dnia 20 czerwca 2002 r. dotyczącego zmiany jednolitej ustawy Beneluksu w sprawie wzorów stwierdza:

„Artykuł 21 [ust. 3] i związany z nim art. 24 zawsze były przedmiotem licznych krytyk. Na mocy tych przepisów ten, komu przysługuje jednocześnie prawo do wzoru i prawo autorskie do produktu, jeśli chce zachować prawo autorskie po unieważnieniu lub wygaśnięciu prawa do wzoru, musi złożyć oświadczenie o zachowaniu prawa w tym względzie, które to oświadczenie jest wprowadzane do rejestru Beneluksu. Artykuł ten został ówczesnie umieszczony w [jednolitej ustawie], gdyż ogłaszanie praw, co do których zastrzega się ochronę, było jedną z podstawowych zasad [jednolitej ustawy]. Tymczasem zostało potwierdzone przez Hoge Raad [der Nederlanden], że przepis ten nie jest zgodny z art. 5 ust. 2 konwencji berneńskiej, który stanowi, że korzystanie z prawa autorskiego i jego wykonywanie nie wymaga spełnienia żadnych formalności w odniesieniu do utworów, w stosunku do których autorzy otrzymują ochronę na mocy konwencji (HR 26 maja 2000 r., RvdW 2000, 141). Artykuł 9 porozumienia TRIPS także nakłada na umawiające się państwa obowiązek poszanowania tego postanowienia konwencji berneńskiej. Wyżej wymienione okoliczności uzasadniają uchylenie art. 21 [ust. 3] i art. 24”.

Prawo niderlandzkie

- 18 Dyrektywa 93/98 została transponowana do prawa niderlandzkiego za pośrednictwem Wet tot wijziging van de Auteurswet 1912 en de Wet op de naburige rechten (ustawy zmieniającej ustawę o prawie autorskim z 1912 r. i ustawę o prawach pokrewnych) z dnia 21 grudnia 1995 r. (Stb. 1995, nr 652). Ustawa ta weszła w życie w dniu 29 grudnia 1995 r.
- 19 W następstwie kolejnych zmian wprowadzonych przez wspomnianą ustawę art. 51 ust. 1 Auteurswet (ustawy o prawie autorskim) z dnia 23 września 1912 r. brzmi następująco:

„Terminy ochrony przewidziane w niniejszej ustawie stosują się począwszy od wejścia w życie niniejszego przepisu do utworów, które w dniu 1 lipca 1995 r. są chronione krajowym prawem dotyczącym prawa autorskiego w przynajmniej jednym państwie członkowskim Unii Europejskiej lub w państwie stronie porozumienia z dnia 2 maja 1992 r. dotyczącego Europejskiego Obszaru Gospodarczego”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 20 Montis projektuje i wytwarza meble.
- 21 W 1983 r. Gerard van den Berg, były dyrektor i większościowy akcjonariusz Montis, zaprojektował fotel „Charly” i krzesło „Chaplin”. Wspomniane fotel i krzesło różnią się rozmiarem, ale mają zbliżony kształt. W dniu 19 kwietnia 1988 r. w odniesieniu do fotela „Charly” i krzesła „Chaplin” dokonano zgłoszenia międzynarodowego, w którym wskazano Montis jako podmiot praw dotyczących wzoru, a G. van den Berga jako twórcę. Zgłoszenie to zostało zarejestrowane w dniu 12 lipca 1988 r.
- 22 W 1990 r. G. van den Berg przeniósł na Montis swoje prawa autorskie do tych mebli do siedzenia.
- 23 Do chwili upływu okresu rejestracji wspomnianych wzorów Montis nie złożyła przewidzianego w art. 21 ust. 3 jednolitej ustawy oświadczenia o zachowaniu prawa. W rezultacie zarówno prawa dotyczące wzoru, jak i prawa autorskie, które przysługiwały tej spółce w odniesieniu do omawianych mebli do siedzenia, wygasły w dniu 18 kwietnia 1993 r.

- 24 W 2008 r. Montis wniosła do rechtbank 's-Hertogenbosch (sądu rejonowego w 's-Hertogenbosch, Niderlandy) powództwo przeciwko Goossens na tej podstawie, że spółka ta wystawiła na sprzedaż w prowadzonych przez siebie sklepach meblowych wzór krzesła „Beat”, który naruszał przysługujące jej prawa autorskie do mebli do siedzenia „Charly” i „Chaplin”. Na swoją obronę Goossens podniosła, że z uwagi na brak oświadczenia o zachowaniu prawa te prawa autorskie wygasły. W odpowiedzi na tę argumentację Montis podniosła tytułem głównym, że przysługujące jej prawa autorskie należy uznać za przywrócone ze względu na uchylenie w dniu 1 grudnia 2003 r. art. 21 ust. 3 jednolitej ustawy, przy czym uchylenie to miało według niej skutek wsteczny. Posiłkowo Montis podniosła, że przysługujące jej prawa należy także uznać za przywrócone w następstwie przyjęcia dyrektywy 93/98.
- 25 Po częściowym przegraniu sprawy w pierwszej instancji i w postępowaniu apelacyjnym Montis wniosła skargę kasacyjną do Hoge Raad der Nederlanden (sądu najwyższego Niderlandów).
- 26 W toku postępowania Hoge Raad der Nederlanden (sąd najwyższy Niderlandów) odrzucił przytoczony przez Montis argument, zgodnie z którym jeden z omawianych wzorów krzeseł korzystał jeszcze w dniu 1 lipca 1995 r. z ochrony w państwie członkowskim innym niż Królestwo Niderlandów, na tej podstawie, że argument taki został przedstawiony po upływie terminu.
- 27 Żywiąc wątpliwości co do skutków, jakie wynikają z uchylenia art. 21 ust. 3 i art. 24 jednolitej ustawy w odniesieniu do praw autorskich, które uprzednio wygasły wskutek braku oświadczenia o zachowaniu prawa, sąd ten zwrócił się orzeczeniem z dnia 13 grudnia 2013 r. do Benelux Gerechtshof (trybunału sprawiedliwości Beneluksu) z dwoma pytaniami prejudycjalnymi.
- 28 Benelux Gerechtshof (trybunał sprawiedliwości Beneluksu) uważa, że wątpliwości wyrażone przez Hoge Raad der Nederlanden (sąd najwyższy Niderlandów) są uzasadnione tylko wtedy, gdy w każdym razie dyrektywa 93/98 nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu przewidującemu, iż w razie wygaśnięcia prawa autorskiego przed uchyleniem art. 21 ust. 3 jednolitej ustawy wygaśnięcie to należy uznawać za ostateczne.
- 29 W tych okolicznościach Benelux Gerechtshof (trybunał sprawiedliwości Beneluksu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy czas ochrony określony w art. 10 w związku z art. 13 ust. 1 dyrektywy 93/98 ma zastosowanie do praw autorskich, które były pierwotnie chronione ustawodawstwem krajowym z dziedziny prawa autorskiego, ale które wygasły przed dniem 1 lipca 1995 r. ze względu na niespełnienie lub niespełnienie w odpowiednim czasie wymogu formalnego, konkretnie niezłożenie lub niezłożenie w odpowiednim czasie oświadczenia o zachowaniu prawa w rozumieniu (dawnego) art. 21 [ust. 3 jednolitej ustawy]?
- 2) W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze:
- Czy dyrektywę 93/98 należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie ustawowemu uregulowaniu krajowemu, wskutek którego wygasłe przed dniem 1 lipca 1995 r. ze względu na niespełnienie wymogu formalnego prawo autorskie do dzieła sztuki stosowanej należy uznawać za ostatecznie wygasłe?
- 3) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie:
- Jeśli na podstawie krajowych przepisów prawnych należy uznać, że rozpatrywane prawo autorskie zostaje lub zostało przywrócone w którejkolwiek chwili, to od której chwili to następuje?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 30 Poprzez pytania pierwsze i drugie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia w pierwszej kolejności, czy art. 10 ust. 2 dyrektywy 93/98 w związku z art. 13 ust. 1 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że czas ochrony przewidziany przez tę dyrektywę ma zastosowanie do praw autorskich, które były pierwotnie chronione ustawodawstwem krajowym, lecz które wygasły przed dniem 1 lipca 1995 r. W drugiej kolejności sąd ten dąży w istocie do ustalenia, czy dyrektywa 93/98 stoi na przeszkodzie ustawodawstwu krajowemu, które pierwotnie przyznawało utworowi ochronę z tytułu praw autorskich, jak w sprawie głównej, lecz które następnie skutkowało ostatecznym wygaśnięciem tych praw ze względu na niespełnienie wymogu formalnego.
- 31 Na wstępie należy przypomnieć, że art. 10 ust. 2 dyrektywy 93/98 przewiduje, że czas ochrony przewidziany przez tę dyrektywę ma zastosowanie do wszystkich utworów i przedmiotów, które – alternatywnie – podlegają ochronie w co najmniej jednym państwie członkowskim w dniu określonym w art. 13 ust. 1 tej dyrektywy, mianowicie w dniu 1 lipca 1995 r., na podstawie przepisów krajowych dotyczących prawa autorskiego lub praw pokrewnych lub które w tym czasie spełniają kryteria ochrony przewidziane w dyrektywie 92/100.
- 32 Co się tyczy pierwszej z tych przesłanek, z akt, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że – jak zauważył rzecznik generalny w pkt 63 opinii – po pierwsze, utwory rozpatrywane w postępowaniu głównym podlegały pierwotnie ochronie w państwie członkowskim, w którym żąda się ochrony, lecz ochrona ta następnie wygasła przed dniem 1 lipca 1995 r., a po drugie, należy uznać, że w tym dniu utwory te nie podlegały ochronie w żadnym innym państwie członkowskim.
- 33 Jednakże pierwsze pytanie zadane przez sąd odsyłający sugeruje, że w określonych przypadkach zastosowanie tej pierwszej przesłanki może prowadzić do przywrócenia praw, które wygasły na mocy danego ustawodawstwa krajowego przed dniem przewidzianym w art. 13 ust. 1 dyrektywy 93/98 i które nie podlegają ochronie na terytorium innego państwa członkowskiego, przy czym założenie to oznacza, iż czas ochrony przewidziany przez tę dyrektywę miałby zastosowanie do utworów, których ochrona z tytułu prawa autorskiego zostałaaby zatem przywrócona do stanu istniejącego przed tym wygaśnięciem.
- 34 W tym względzie należy jednakże zauważyć, że użycie w art. 10 ust. 2 dyrektywy 93/98 czasu teraźniejszego trybu oznajmującego dla wyrażenia dwóch alternatywnych przesłanek stosowania czasu ochrony przewidzianego w tej dyrektywie wskazuje, że prawodawca zmierza do tego, by skutki prawne wynikały z sytuacji istniejącej właśnie w dniu 1 lipca 1995 r., a nie w chwili wcześniejszej lub późniejszej od tego dnia.
- 35 W rezultacie, jeśli ze względu na wygaśnięcie praw autorskich na podstawie danego ustawodawstwa krajowego przed dniem przewidzianym w art. 13 ust. 1 dyrektywy 93/98 prawa te nie podlegały już ochronie w tym dniu na mocy art. 10 ust. 2 dyrektywy 93/98, okres ochrony przewidziany przez tę dyrektywę nie ma zastosowania do danego utworu.
- 36 To rozwiązanie legislacyjne pociąga za sobą poszanowanie zasady praw nabytych, do której odnosi się motyw 27 dyrektywy 93/98. Zasada ta może bowiem mieć zastosowanie właśnie do polegających na korzystaniu w dobrej wierze z utworów działań podejmowanych poczynsz od chwili, od której utworom tym nie przysługiwała żadna ochrona.

- 37 Należy zatem uznać, że pierwszą przesłankę przewidzianą w art. 10 ust. 2 dyrektywy 93/98 w związku z art. 13 ust. 1 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że czas ochrony przewidziany przez wspomnianą dyrektywę nie ma zastosowania do praw autorskich, które były pierwotnie chronione ustawodawstwem krajowym, lecz które wygasły przed dniem 1 lipca 1995 r. i które nie podlegają ochronie na terytorium innego państwa członkowskiego.
- 38 Okoliczność, że najwyraźniej wygaśnięcie tych praw autorskich przed dniem 1 lipca 1995 r. nie było zgodne z art. 5 ust. 2 konwencji berneńskiej, na mocy którego korzystanie z praw autorskich i ich wykonywanie nie wymaga spełnienia żadnych formalności, nie może podważyć tego wniosku.
- 39 W tym względzie należy podkreślić w pierwszej kolejności, że prawodawca Unii postanowił odnieść się za pomocą pierwszej przesłanki przewidzianej w art. 10 ust. 2 dyrektywy 93/98 do utworów i przedmiotów, które podlegają ochronie „na podstawie przepisów krajowych dotyczących prawa autorskiego lub praw pokrewnych”. Wynika z tego, że ani przedmiotem, ani skutkiem tego przepisu nie jest określenie warunków, na jakich ochrona ta mogła wygasnąć przed dniem 1 lipca 1995 r., jako że zagadnienie to było nadal regulowane mającym zastosowanie ustawodawstwem krajowym.
- 40 W drugiej kolejności, z art. 9 ust. 1 porozumienia TRIPS, które zostało przyjęte w imieniu Unii, wynika wprawdzie, że Unia powinna zastosować się w szczególności do art. 5 ust. 2 konwencji berneńskiej. Jednakże z art. 65 ust. 1 tego porozumienia wynika, że porozumienie to weszło w życie w dniu 1 stycznia 1995 r., czyli zarówno po dniu przyjęcia dyrektywy 93/98, czyli dniu 29 października 1993 r., jak i po dniu wejścia tej dyrektywy w życie, czyli dniu 19 listopada 1993 r. Co więcej, należy zauważyć, że na mocy art. 65 ust. 1 porozumienia TRIPS Unia nie była zobowiązana do stosowania postanowień tego porozumienia przed dniem 1 stycznia 1996 r.
- 41 W rezultacie obowiązek wykładni dyrektywy 93/98 w zgodzie z porozumieniem TRIPS nie może w każdym razie oznaczać, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym art. 10 ust. 2 tej dyrektywy należałoby interpretować w ten sposób, iż prawa autorskie, które wygasły przed dniem 1 lipca 1995 r. na podstawie normy prawa krajowego najwyraźniej niezgodnej z konwencją berneńską, powinny korzystać ze względu na podstawę tego wygaśnięcia z okresu ochrony przewidzianego przez wspomnianą dyrektywę.
- 42 Co się tyczy drugiej z przesłanek przewidzianych w tym przepisie, należy stwierdzić, że jak zauważył sąd odsyłający, meble do siedzenia, do których prawa autorskie przysługiwały Montis do dnia 18 kwietnia 1993 r., są dziełami sztuki użytkowej nieobjętymi dyrektywą 92/100, której przedmiotu na mocy jej art. 2 ust. 3 nie stanowi najem i użyczenie takich dzieł. Wynika z tego w każdym razie, że wspomniana dyrektywa nie mogła określić kryteriów ochrony względem takich dzieł.
- 43 Wydaje się zatem, że żadna z dwóch alternatywnych przesłanek przewidzianych w art. 10 ust. 2 dyrektywy 93/98 nie została spełniona.
- 44 Z powyższego wynika, że należy uznać, iż dyrektywa 93/98 nie stoi na przeszkodzie przewidującemu ustanie praw ustawodawstwu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które nie wywołuje skutków restytucyjnych i tym samym uznaje te prawa za ostatecznie wygasłe, mimo że wygaśnięcie tych praw przed dniem 1 lipca 1995 r. nie jest zgodne z art. 5 ust. 2 konwencji berneńskiej.
- 45 W tym stanie rzeczy należy zauważyć, że stwierdzenie to nie stoi na przeszkodzie temu, by dane państwo członkowskie w sprawie takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym zastosowało się do zobowiązań wynikających z art. 5 ust. 2 konwencji berneńskiej i przyjęło na siebie konsekwencje odpowiedzialności wynikającej z ewentualnego naruszenia tej konwencji.

46 Zważywszy na całość powyższych wywodów na pytania pierwsze i drugie należy odpowiedzieć w następujący sposób:

- Artykuł 10 ust. 2 dyrektywy 93/98 w związku z art. 13 ust. 1 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że czas ochrony przewidziany przez tę dyrektywę nie ma zastosowania do praw autorskich, które były pierwotnie chronione ustawodawstwem krajowym, lecz które wygasły przed dniem 1 lipca 1995 r.
- Dyrektywę 93/98 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi ona na przeszkodzie ustawodawstwu krajowemu, które pierwotnie przyznawało – jak w sprawie głównej – utworowi ochronę z tytułu praw autorskich, lecz które następnie skutkowało ostatecznym wygaśnięciem tych praw przed dniem 1 lipca 1995 r. ze względu na niespełnienie wymogu formalnego.

W przedmiocie pytania trzeciego

47 Zważywszy na odpowiedź udzieloną na pytania pierwsze i drugie, nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytanie trzecie.

W przedmiocie kosztów

48 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 10 ust. 2 dyrektywy Rady 93/98/EWG z dnia 29 października 1993 r. w sprawie harmonizacji czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych w związku z art. 13 ust. 1 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że czas ochrony przewidziany przez tę dyrektywę nie ma zastosowania do praw autorskich, które były pierwotnie chronione ustawodawstwem krajowym, lecz które wygasły przed dniem 1 lipca 1995 r.

Dyrektywę 93/98 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi ona na przeszkodzie ustawodawstwu krajowemu, które pierwotnie przyznawało – jak w sprawie głównej – utworowi ochronę z tytułu praw autorskich, lecz które następnie skutkowało ostatecznym wygaśnięciem tych praw przed dniem 1 lipca 1995 r. ze względu na niespełnienie wymogu formalnego.

Podpisy